

УДК811.111:81'373

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ФЕНОМЕНА АНГЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Тетяна Космеда

*Донецький національний університет імені Василя Стуса
кафедра романо-германської філології та зарубіжної літератури
вул. 600-річчя, 21, 21021, м. Вінниця, Україна
тел.: 043 250 89 48
ел. пошта: tkosmeda@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8912-2888>*

Оксана Ковтун

*Донецький національний університет імені Василя Стуса
кафедра теорії і практики перекладу
вул. 600-річчя, 21, 21021, м. Вінниця, Україна
тел.: 043 250 89 48
ел. пошта: o.kovtun@donnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9139-8987>*

Статтю присвячено проблемі вивчення процесу англізації української мови, що важливо і для теорії українського мовознавства, і для прикладних аспектів, зокрема й щодо вивчення української мови як іноземної, оскільки англізми своєрідно насичують український мовний простір, а лексикони англізмів недостатньо швидко реагують на нові явища, укладачі словників припускають певні недогляди, що виявляється в презентації лексико-семантичних варіантів значення, пояснення особливостей їх адаптації та вказівок на специфіку їхнього семантичного розширення. Унаслідок здійсненого аналізу наголошено (1) на необхідність уніфікування термінів, що номінують мовні одиниці, запозичені з англійської лінгвокультури: рекомендовано популяризувати термінопоняття *англізм*, а також (2) на підході до трактування цього процесу як поміркованого явища (поміркована англізація). Зазначений процес презентує низку ознак, зокрема (3) англізми мають переважно дві форми запозичення: простежуємо актуалізацію латинської графіки й водночас їх трансформацію з використанням української графіки. Крім того, (4) наявна орфографічна варіантність, що мотивовано різними принципами вимови англійських звуків в українських відповідниках. (5) Англізми презентують семантико-словотвірну потужність, що виявляється в моделюванні словотвірних новотворів (простежуємо творення дериваційних пар, ланцюжків і гнізд), а також здатність розширювати семантичну структуру на базі вербалізації відповідних екстралінгвальних чинників. (6) Актуалізуючи національну своєрідність, запозичення-англізми моделюють демінутиви та творять компаративні форми прикметників, зокрема й із порушенням чинних норм, що сприяє актуалізації оцінного потенціалу запозичуваних форм. Крім того, англізми сприяють удосконаленню парадигматики української мови, моделюючи синонімічні ряди, антонімічні пари, хоч не завжди їх потреба виразно мотивована. Недоліком англізації є збільшення кількості паронімів. Перспектива дослідження – виявити й характеризувати псевдоанглізми.

Ключові слова: англізація, запозичення, словник англізмів, адаптація, функційно-семантичне навантаження, семантико-словотвірний потенціал.

DOI:

Формулювання проблеми. Дослідження присвячене одній із найактуальніших проблем сучасного українського мовознавства – рецепції процесу англізації української мови, що важливо і для загальної теорії мовознавства, і для розв'язку прикладних мовознавчих завдань, зокрема й щодо викладання української мови як іноземної, адже внаслідок глобалізаційних процесів англійська мова активно впли-

ває практично на всі мови світу, проте цей вплив у кожному разі має свою специфіку [1]. Наголосімо, що запозичення з англійської мови є природним наслідком посилених мовних контактів між народами, одним зі шляхів поповнення лексичної системи новими словами, що очевидно, тому і є потреба систематично «досліджувати новітні англізми, зокрема відстежувати динаміку їх надходження в сучасну українську мову, аналізувати особливості адаптації, виробити критерії для фіксування в лексикографічних працях» [14: 180].

Крім того, наголосімо, що 4 червня 2025 р. Кабінет Міністрів України затвердив Постанову «Про схвалення Концепції Державної цільової національно-культурної програми сприяння вивченню та застосуванню англійської мови в Україні на 2026–2030 роки» [19], де вказано, зокрема, що «метою Програми є створення умов для широкого доступу до якісних інструментів вивчення та навчання англійської мови, підвищення рівня володіння нею серед громадян України, а також сприяння застосуванню англійської мови у сферах освіти, економіки, науки, державного управління та культури, зокрема в галузі кінематографії. Програма спрямована на те, щоб англійська мова стала важливим елементом особистого і професійного розвитку громадян, сприяла євроінтеграційним процесам України, а також конкурентоспроможності української нації на міжнародній арені» [там само]. Реалізація цієї Програми сприятиме збільшенню значення англійської мови в українському лінгвопросторі, про що потрібно знати й тим, хто вивчає українську мову як іноземну.

Мета наукової розвідки – аспектуально схарактеризувати теоретичні й прикладні аспекти феномена англізації української мови, простежити особливості «життя» англізмів в українському мовному просторі. До **завдань** цієї наукової студії вналежнюємо такі: **(1)** указати на недоречність відсутності єдиного терміна на позначення мовних одиниць, запозичених з англійської мови, та вказати на різне ставлення до процесу англізації українських мовознавців; **(2)** виокремити певні неточності щодо подання англізмів в одному з найновіших словників англізмів [19] та схарактеризувати особливості трансформації англізмів в українському мовному просторі.

Об’єкт праці – англізми української мови, а її **предмет** – презентація проблем, що пов’язані із процесом англізації, для їх усвідомлення студентами, які вивчають українську мову як іноземну.

Новизна цієї наукової праці полягає в узагальненні проблематики, що проєктується на дослідження англізмів української мови й вироблення деяких рекомендацій.

До **методів**, актуалізованих у цій статті, насамперед вналежнюємо *загальнонаукові*, до яких відносимо передусім описовий, що дає змогу узагальнити матеріал, презентувати висновки та схарактеризувати перспективу. Він, відповідно, базується на таких загальновідомих дослідницьких прийомах, як аналіз і синтез, індукція та дедукція. *Спеціальні лінгвістичні методи*, які залучені до студіювання матеріалу, – це метод словникових дефініцій, що дає змогу простежити особливості фіксації значення англізмів у лексиконах. Метод контекстуального аналізу слугує для виокремлення новітніх контекстів уживання англізмів та ілюстрації моделювання відповідних смислів. Порівняльний метод сприяє зіставленню значень англізмів, а інтерпретативний – уможливує виокремленню функційно-смыслового навантаження розглядуваних одиниць.

Дослідницький матеріал – англізми сучасної української мови, зафіксовані в «Словнику новітніх англізмів» (2022; укладачі: Лесь Белей, Аліна Гончаренко,

Марина Ківу, Ірина Олександрук) [19], а також матеріал українського інтернет-простору. Сформовано картотеку, що презентує понад 300 одиниць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Погоджуємося з думкою укладачів вищезгаданого словника англізмів, що «на відміну від Франції, де запозичення чітко контролює і відфільтровує академія наук, у нас доволі ліберальне ставлення до мовного планування, а отже, суттєвих перешкод для потрапляння в узус українські англізми не зустрічають <...>. Чимало англломовних термінів та аббревіатур запозичують без адаптації засобом трансплантації (у латинографічному написанні)» [19: 3]. Водночас наголосімо, що запозичення з англійської мови – це не нове явище для українського мовного простору, оскільки англізми актуалізувалися в українській мові «ще наприкінці XIX століття, а вже з XX століття почався так званий «неологічний бум». Сьогодні англіцизми й американізми становлять близько 76–80 % усіх запозичень» [10: 40].

Запозичення з англійської мови – це загалом продуктивний процес, тому результат впливу англійської лінгвокультури на лінгвокультуру українську вітчизняні мовознавці вивчають, приділяючи переважно увагу мовним процесам, що супроводжують запозичення й характеризуючи сфери дії цього явища [3; 25], ураховуючи синхронні й діахронні підходи [27]. Здійснений аналіз показує, що в останні роки науковці значну увагу приділяють вивченню загальних тенденцій поповнення англізмами ділової сфери спілкування [21]. Англізація більш виразно виявляється в (1) ІТ-сфері: досліджують англізми, що функціонують в українських комп'ютерних програмах та мові професіоналів цієї сфери [2; 8; 24], (2) медичній галузі [21], (3) бізнес сфері, (4) маркетингу, (5) сфері науки й (6) техніки, що проектується на розвиток високих технологій [11], та (7) сфері масової культури. Після початку російсько-української війни в 2022 році простежено входження англізмів й у (8) військову сферу – назви видів зброї, новітніх воєнних технологій тощо [16]. У полі зору вчених і процес поповнення англізмами лінгвістичної термінології, насамперед зазначене стосується (9) метамови прикладної лінгвістики, що виявляється передусім у запозиченні аббревіатур [17]. Мовознавці спостерігають за етапами засвоєння англізмів, ступенем їх адаптації [2]; особливостями розвитку їх семантики [5]; словотвірним потенціалом цього класу слів [9]; їх впливом на тенденції розвитку української термінології загалом [15; 20]. Простежуємо обґрунтування думки, що активізація англізмів в українському мовленні – це свого роду виключно данина моді: англізми вказують на трендові елементи мовлення [див.: 16].

Виклад основного матеріалу. 1. До важливих методологічних проблем дослідження розглядуваних одиниць уналежнюємо питання метамови, тобто номінації одиниць, що називають запозичення з англійської лінгвокультури, оскільки в українському науковому дискурсі простежуємо термінну орфографічну варіантність: раніше був більш поширений термін *англіцизм* [8: 53; 10], що можна пояснити впливом російської мови на становлення української термінології загалом (рос. *англицизм*).

На початку XXI століття цей термін модифікувався в *англіїзм* [30; 27] чи *англізм* [28]. Найбільш коректним вважаємо орфографічний варіант *англізм*, оскільки це слово мотивоване коренем лексеми *англійський*, до якого додається продуктивний суфікс *-ізм*. Очевидно, правильний варіант слід закріпити в словниках лінгвістичних термінів.

2. Крім того, в українському мовознавстві простежуємо суперечки щодо оцінки феномена запозичень з англійської мови. Деякі вчені належать до прихильників

пуризму: вони вважають, що надмірна кількість англізмів шкодить розвитку української мови [25; 28]. Зокрема, І. Фаріон зі співавторами монографічного дослідження з яскравою назвою «Англізми і протиянглізми: 100 історій слів у соціоконтексті» [28] описала на прикладі ста лексичних запозичень випадки, коли англізми абсолютно недоречні, оскільки українська мова має до них кілька синонімічних еквівалентів [12]. Інші ж науковці констатують факт запозичень з англійської мови як незмінну й об'єктивну реальність і навіть схвалюють цей процес [28; 6; 24]. Більшість учених схиляються до тези про потребу поміркованого запозичення англізмів [19]. Цілком погоджуємося із останнім підходом.

3. Аналізуючи словник сучасних англізмів [19], простежуємо низку неточностей, які припускають укладачі, зокрема вкажімо на некоректне виокремлення лексико-семантичних варіантів (далі – ЛСВ). Напр.: укр. *абсентеїзм* походить від англ. абстрактного іменника *absenteeism*, що в аналізованому словнику презентує два ЛСВ: (1) 'ухиляння від участі у виборах' і (2) 'ухиляння від роботи та обов'язків' [19: 31]. Однак у цьому разі укладачі словника припустили недогляд: слід виокремити одне значення 'ухиляння від чогось (від участі у виборах, від роботи чи обов'язків тощо)', тобто розглядувана лексема належить до однозначних. Отже, під час опису семантичної структури англізмів слід звертати увагу на проблему правильного відтворення ЛСВ.

4. В українському мовному просторі англізми продовжують своє «життя» і розширюють значення як певну фіксацію реакції на вітчизняну екстралінгвальну ситуацію. Напр., кількість ЛСВ в англійській і українській мовах в іменника англ. *avatar* / укр. *аватар* на сьогодні вже не збігається. У згаданому словнику презентовано три ЛСВ, що мотивовані різними сферами вживання: (а) релігійною, (б) сферою інтернет-культури та (в) жанру фентезі. Порівняймо значення виокремлених ЛСВ: (1) 'назва божества, що має образ людини чи тварини, мета діяльності яких – протидія злу' (мотивоване індійською мітологією); (2) 'графічне зображення користувача мережі Інтернет, або його ігрового персонажу'; (3) у літературі фентезі 'божество, у яке можуть втілюватися звичайні істоти, тобто люди, ельфи, дфарфи тощо, як видимі земні форма презентації істоти'. В умовах російсько-української війни виформовується війсьний сленг. Виник новий ЛСВ значення слова *аватар*, якого, зрозуміло, немає в англійській мові. Порівняймо: (4) 'алкозалежний військовий, тобто той, хто зловживає алкоголем; п'яниця'. Простежуємо значення негативної оцінки зі стилістичним маркером 'саркастичне' закріплене за четвертим ЛСВ. У публіцистичному дискурсі так коментують значення цієї лексеми: *Аватари – бійці, що «вийшли з ладу» через зловживання алкоголем та «спіймали білочку» – йдеться у «Словнику АТОшника». Його уклали журналісти, що працювали в зоні бойових дій. <...>Позначку «Аватар» ставлять солдатам-воjakам в особовій справі та військовому квитку. «Аватарів у зоні АТО карають гривнею та морально», – розповідає волонтер 40-річний Іван Богдан.*

5. В українській мові англізми, адаптуючись, утворюють похідні на власній основі, Напр.: англізм *аватар* слугує мотивацією для утворення іменників *аватарство*, *аватарня*, *аватаризм* та *ави* (ці слова ще не зафіксовані в розглядуваному словнику), а також усталеного вислову *аватарський котел*. Наведімо діагностичний контекст: *Їх називають саркастично-лагідно – аватарами. «Аватар» – п'яний військовий. «Аватарня» – місце, де побратимів-п'яниць тримають їх свідомі товариші. «Аватарський котел» – місце, де концентруються «аватари» і «ава-*

тарні» (грубий шрифт автор. – Т. К. і О. К.). Творення наведених іменників мовці пояснюють так: *...термін «аватар» виник з того, що це синє тіло, яке керується кимось ззовні. Є три ступені «аватарів». Третя найвища – «воїн світла», супроводжується твердою впевненістю носія в своїх надможливостях, зокрема з допомогою одної саперної лопатки взяти Дебальцеве і знищити всю живу силу і техніку ворога. На передовій аватаризм – пряма дорога до могили. Ставлення до «аватарів» і «аватаризму», ясна річ, негативне. Але в деякій мірі «аватаризм» породжується страхом, від якого подекуди важко не оскотинитись* (грубий шрифт автор. – Т. К. і О. К.). Або: *Під час розстрілів на Майдані соцмережі рясніли чорними квадратами, жіночими очима із синьо-жовтою сльозозу, запаленими свічками. Такі ж «ави» з'являються в річницю Голодомору, коли хоронять загиблих бійців на Донбасі* (грубий шрифт автор. – Т. К. і О. К.).

Цікавий факт – додавання до запозичення-англізма українського зменшено-пестливого суфікса *чик-*. Це засвідчує високий ступінь адаптації запозиченої лексики, оскільки *моделюється демінутатив як характерна ознака українського мовлення*, що не має паралельної форми в англійській мові. *Демінутиви презентують високий ступінь вияву значення оцінки*. Порівняймо: укр. *топчик* від *топ*, що мотивоване англ. *Тор* [19: 262] у значенні 'щось найкраще, першокласне'. Наприклад: *Цей образ і мейк просто топчик!* [19: 262].

В окремих випадках простежуємо відаббревіатурні утворення, зокрема із актуалізацією буквеної абрєвіації. Порівняймо: *бедеесем* ('секс із елементами насилля, жорстокости, домінування') – *бедеесемник* / *бедеесемниця* ('особа, яка практикує БДСМ') від англ. *BDSM participant*: *Бедеесемниця Катя любила домінувати* [19: 48]. Абревіатуру розшифровуємо так: англ. *BD* (Bondage&Discipline) – укр. 'неволя (зв'язування, обмеження рухливості, покарання) та дисципліна (виховання, ігрове підпорядкування)'.

В українському мовному просторі від англізмів, що номінують чоловічу стать, активно продукуються жіночі назви, напр.: від укр. *аб'юзер* утворено *аб'юзерка* ('особа, яка проявляє аб'юз'), мотивоване англ. *Abuser* [19: 32] та ін.

Запозичення-прикметники, увійшовши в український мовний простір, починають утворювати ступені порівняння. Просту форму вищого ступеня компаративу демонструє прикметник укр. *криповий* ('жахливий', 'страшний'), що утворений від англ. прикметника *creepy* [19: 151]. Порівняймо: *Ще один вигляд самурая, але вже криповіший*. Прикметник укр. *лайтовий* ('легкий', 'приємний') що походить від англ. *light* (омонімна форма: залежно від контексту – це іменник чи прикметник) [19: 155], утворює в українській мові і просту, і складену форми ступенів порівняння, напр.: *...більш лайтовий варіант без матюків...* [13]; *Тоді тут було б перетворення на нову Білорусь. І це був би найлайтовіший варіант* [6]. Укр. *лакшерний* ('розкішний'), мотивований англ. *luxury* (іменник) [с. 155], також в українській мові утворює просту форму вищого ступеня порівняння, напр.: *Складне фарбування завжди довгий процес, але це те фарбування, якого вистачає на 5-6 місяців... А це має лакшерніший вигляд ніж просто однотон* [26]. Чи укр. *токсичний* ('дуже неприємний', 'неприйнятний', 'такий, що приносить багато шкоди та нещастя протягом тривалого часу') утворений від англ. *toxic* (прикметник). Щоправда, ця лексема належить до жаргонізму [19: 259]. Однак вона також утворює прості й складені ступеньовані форми, напр.: *Хімічно активний метаболіт, що у десятки разів токсичніший*.

сичніший за етанол [29]; Який з наступних токсинів найбільш токсичний? (Який з наступних токсинів...). **Ступенювання якісних запозичених прикметників засвідчує високий вияв їх адаптації в українському мовленні, хоча на це укладачі розглядуваного словника не вказують.** Їх утворюють навіть ті прикметники, що вказують на абсолютний вияв вищої міри ознаки, тобто утворюються okazіональні форми, напр., укр. **топовий** ('найкращий', 'першокласний') від англ. *top* (омонімна форма: іменник, прикметник чи дієслово) [19: 261]. Порівняймо: «Супряга **топовіший** за Холанда» [23]; *Визначено найшвидший процесор в світі – він обійшов найтоповіший IntelCore...*[18]; *Ну цей пост більш топовий був*)). Так само і прикметник укр. **фейковий** ('несправжній', 'підроблений', 'неправдивий') від англ. *fake* [19: 281] (омонімна форма: іменник, прикметник чи дієслово), що презентує абсолютну ознаку, усе ж в мовленні українців починає ступенюватися, напр.: *Чи дійсно реальний світ набагато заплутаніший та **фейковіший**, ніж віртуальний?*. Проте не всі із запозичених якісних прикметників утворюють ступені порівняння. Порівняймо: укр. **аб'юзивний** ('агресивний') від англ. *abusive* (прикметник) [19: 31]; укр. **Голіварний і холіварний** ('суперечливий') від словосполучення англ. *hollywar* [19: 88]. Зрозуміло, не мають форм ступенів порівняння запозичені прикметники, що містять словотвірні компоненти, які вже вказують на неповну, зменшену або збільшену ознаку, або відповідні дієприкметники. Таке значення має, напр., укр. **крейзанутий** ('неврівноважений', 'енергійний', 'божевільний'), що характерний для жаргонного мовлення, утворений від англ. *crazy* (прикметник), напр.: *А взагалі він не від світу цього. **Крейзанутий*** [19: 151].

Крім того, у системі відносних прикметників виявляємо з'яву паронімів (один корінь, але різні суфікси, різні мотивувальні основи), напр.: **спамерський** (від *спамер*) і **спамовий** (від *спам*), що мають значення 'пов'язане зі спамером, тобто тим, хто поширює спам' і 'те, що належить до спаму: рекламного матеріалу, який розсилають електронною поштою'. Утворення від англ. іменника *spam* [19: 230].

Простежуємо моделювання новотворів від англізів, що презентують словотвірні пари, ланцюжки, гнізда, напр.: аб'юз – аб'юзер – аб'юзерка; аб'юз – аб'юзивний; аб'юзер – аб'юзерський; аб'юз – аб'юзити або булінг – булити; булінг – булер – булерка; булінг – булінговий; гейт – гейтити; гейт – гейтер – гейтерка; гейт – гейтерство; гейтер – гейтерський; спам – спамовий; спам – спамер – спамерка; спамер – спамерський; спамер – спамерство; сталкінг – сталкер – сталкерка; сталкер – сталкерити; сталкер – сталкерський тощо.

Отже, англізми в українській мові починають «жити» власним життям, фіксуючи особливості української мови, моделюючи нові слова і значення, презентуючи омоніми, пароніми й синоніми та антоніми.

6. В українській мові маємо дублетні форми запозичень-англізмів, що є їх характерною ознакою: такі форми можуть презентувати до трьох варіантів. Порівняймо: *ескейпізм* і *ескапізм* [19: 118]; *флеймінг* і *флейминг* [19: 287]; *шиитсторм*, *шіитсторм*, *шіитшторм* [19: 312], а також: *honeypot* і *ганіпот* у значенні 'Інтернет-ресурс, що виконує роль приманки для зловмисника', напр.: *У мене таке враження, що уся ця історія – це чистий **honeypot*** [19: 18], а також: *Кожна пастка <...>, по суті, окремий **ганіпот**, тобто окремий мережевий ресурс, який ні з ким не взаємодіє* [19: 18] або *WhitePower* і *вайт-навер* (дослівний переклад укр. 'біла сила'): це слоган неорасистських рухів, що проповідують зверхність білої раси, напр.: *Він полюбляв кричати:*

«*WhitePowe*», але потім переглянув свої погляди чи: Товариші адміни, чи ви здаєте собі справу, що на відео, окрім пушап-челенджу, пропагується расова дискримінація і «*вайт-навер*»? [19: 29]. Зазначене мотивоване ступенем і характером адаптації слів засобами української мови (різне прочитання й відповідна фіксація).

Висновки. Виокремлено потребу уніфікувати використання терміна щодо номінації запозичень з англійської мови, оскільки неприпустимим є функціонування трьох варіантів: *англіцизм*, *англіїзм* та *англізм*. Останній термін тяжіє до нормативних.

Англізми інтерпретують як феномен, який слід мінімізувати, максимізувати чи дотримуватися поміркованості. Найбільш привабливим твердженням щодо сприйняття англізмів вважаємо *прагнення до їх поміркованості*.

Під час адаптації англізмів виявляємо тенденцію до реалізації двох форм запозичень – через процес варваризації (актуалізацію латинської графіки) і водночас через трансформацію з використанням української графіки. Крім того, орфографічна варіантність мотивована різними принципами вимови англійських звуків українськими відповідниками. Зазначене потребує уніфікації.

Констатуємо значну семантико-словотвірну потужність англізмів в українській мові, оскільки вони активно презентують словотвірні новотвори, моделюючи відповідні дериваційні пари, ланцюжки й гнізда, а також мають здатність розширювати семантичну структуру. Вони актуалізують національно марковані значення чи смисли, демонструючи їх творення на основі вербалізації відповідних екстралінгвальних чинників.

Українська мова перетворює запозичені з англійської мови лексеми в демінутиви, так виявляючи лінгвокреативний потенціал і данину традиції, зважаючи й на своєрідність українського національного характеру, для якого характерна підвищена емоційність. Простежуємо також активне творення компаративних прикметникових форм, зокрема з порушенням чинних норм, що сприяє актуалізації оцінного потенціалу української мови.

Англізми розширюють синонімні ряди, збільшують кількість антонімних пар, збагачуючи мовлення українців, хоч не завжди їх потреба виразно мотивована. Недоліком англізації є збільшення в українській мові паронімів.

У проаналізованому словнику простежуємо деякі недоліки щодо виокремлення ЛСВ у структурі окремих англізмів, зокрема слід було б більш докладно презентувати мотивацію запозичення, указуючи й на омонімії граматичні форми запозичуваних слів, а також більш послідовно виокремлювати ЛСВ.

Матеріал цієї статті корисно використовувати під час викладання української мови як іноземної для того, щоб іноземці могли всебічно усвідомити особливості запозичувального потенціалу української мови, недоліки процесу запозичення, як і його переваги.

Перспективу цієї наукової студії вбачаємо в необхідності визначення псевдоанглізмів, а також стилістичного потенціалу запозичень, зокрема й щодо особливостей їх розшарування за типами сленгу.

Список використаної літератури

1. Ажнюк Б. М. Англізми в сучасній українській, російській і чеській мовах. *Мовознавство*. 2008. № 2–3 (245). С.190–207.

2. Байбакова І. М., Байбаков К. В. Англіцизми в українських комп'ютерних програмах та мові професіоналів. *Вісник Державного університету «Львівська політехніка». Проблеми лінгвістики науково-технічного і художнього тексту та питання лінгвометодики*. 2000. № 381. С. 61–63.

3. Баранник Д. Х. Українська мова на межі століть. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 40–47.

4. Битківська Я. В. Тенденції засвоєння та розвиток семантики англізмів у сучасній українській мові : дис. ... канд. філол. наук. Тернопіль : Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка, 2008. 368 с.

5. Військовий аналітик розповів, що Росія зробить з Україною у разі перемоги. Режим доступу : <https://tsn.ua/exclusive/viyskoviy-analitik-rozpoviv-scho-rosiya-zrobit-z-ukrayinoyu-u-razi-peremogi-2437747.html> (дата доступу: 12.05.2024).

6. Дьолог О. С. Лексичні англіцизми як особливість сучасної мовної моди. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 13. Т. 1. С. 43–47.

7. Кислюк Л. П. Словотвірний потенціал запозичень у сучасній українській літературній мові (на матеріалі англійських та німецьких запозичень) : автореф. дис. ... канд. філол. наук. К. : НАН України, Ін-т української мови, 2000. 19 с.

8. Козуб Л. Особливості використання англіцизмів у сучасній українській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. : Філологія. 2017. № 26. Т. 2. С. 40–42.

9. Коробова І. О. Новітні англіцизми у сфері високих технологій сучасної української мови. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. Дрогобич : Дрогоб. держ. пед. ун-т імені Івана Франка, 2013. С. 141–148.

10. Космеда Т. А. Надмірна англізація як чергова небезпека для української мови. Рец. на кн. Фаріон І., Помилуйко-Недашківська Г., Бордовська А. Англізми і протианглізми: 100 історійслів у соціоконтексті: моногр. (зі словником). Львів : Вид-во «Свічадо», 2023. 716 с. *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. пр. Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди. Харків, 2024. Вип. 60 (до 100-річчя від дня народж. проф. С. І. Дорошенка). С. 435–444. Режим доступу : <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/lingvistics/issue/view/355> (дата звернення: 25.10.2025).

11. Неймовірно чарівна крутезна Аптечка для такої дівчини... Режим доступу : https://www.instagram.com/p/Czx5fuLttYS/?img_index=1 (дата доступу: 13.08.2025).

12. Олександрук І. Особливості функціонування новітніх англізмів в електронних текстах сучасної української мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 55. Т. 2. С. 147–152.

13. Олійник А. Д. Роль запозичень-англіцизмів у розвитку сучасної української мікро-економічної термінології : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2002.

14. Павелків К. Вплив англіцизмів на сучасну українську мову: сфери проникнення. *Актуальні питання гуманітарних наук. Мовознавство. Літературознавство*. 2023. Вип. 63. Т. 2. С. 125–130.

15. Пересада Є. І. Формування терміносистеми прикладної лінгвістики в українському мовознавстві: аббревіатурна латинізація. *Лінгвістичні дослідження* : зб. наук. праць Харків. нац. педагог. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2022. Вип. 56. С. 42–54.

16. Пономаренко Д. Визначено найшвидший процесор в світі – він обійшов найтоповіший IntelCore i9. УНІАН. Режим доступу : <https://www.unian.ua/techno/viznacheno-nayshvidshiy-processor-v-sviti-vin-obiyshev-naytopovishiy-intel-core-i9-12118530.html> (дата доступу: 08.09.2023).

17. Рудакова Т. М. Функціонування соціально-економічної лексики англійської мови в українських засобах масової інформації кінця XX – початку XXI ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук. Луганськ : Луганськ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2009.

18. Савіна Ю. О., Ласкава Ю. В. Функціонування англіцизмів у професійному мовленні. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2023. № 3. Т. 34 (73). С. 60–65.

19. Словник новітніх англійців / уклад. Лесь Белей, Аліна Гончаренко, Марина Ківу, Ірина Олекандрук. Київ : Наук.-виробн. Підприємство «Вид-во “Наук. думка НАНУ”». 2022. 320 с.
20. «Супруга топовіший за Холанда», – Цитайшвілі про Чемпіонат та чемпіонів Світу. 19 – 27. Режим доступу : https://1927.kiev.ua/news/127735-supraga-topovisij-za-holanda-citaisvili-pro-chempionat-ta-chempioniv-svitu#google_vignette (дата доступу: 21.06.2025).
21. Таран А. А. Нові англізми в українській мові як відображення розвитку ІТ-освіти. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика». 2024. Вип. 34. Т. 2. С. 46–51. Режим доступу : http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/34/part_2/9.pdf (дата звернення: 20.10.2025).
22. Тараненко О. О. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму (на загальнослов'янському тлі). *Мовознавство*. 2008. № 2–3. С. 160–162.
23. Техніки складного фарбування: Прості рекомендації та вичерпний опис. Режим доступу : <https://stylistbar.com.ua/ua/tekhniki-slozhnogo-okrashivaniya-prostye-rekomendatsii-i-ischerpyvaushchee-opisanie/> (дата доступу: 15.02.2025).
24. Ткачівська М. Р. Молодіжний сленг і його класифікації. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2015. № 7. Т. 2. С. 114–118.
25. Хімічно активний метаболіт, що у десятки разів токсичніший за етанол. *Відповіді на тести*. Режим доступу : https://pomahach.com/question/153079-73085/himichno-aktivniy-metabolit-scho-u-desyatk-raziv-toksichnishiy-z/#google_vignette (дата доступу: 01.03.2025).
26. Фаріон І., Помилуйко-Недашківська Г., Бордовська А. Англізми і протианглізми: 100 історій слів у соціокультурному контексті. Львів : Свічадо, 2023. 714 с.
27. Цісар Н. Англійзми в мовленні сучасної української молоді: від новотвору до ідентичності. *Соціокультурні та комунікативні аспекти функціонування мовних одиниць* : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 29–30 листопада 2018 року. Київ, 2018. С. 229–231.
28. Чернікова Л. Ф., Смілик Т. І. Англійзми в сучасній українській мові. *Культура народів Причорномор'я*. 2009. № 152. С. 129–133.
29. Шрамко Р. Г., Прийма Л. Ю. Англійзми в сучасному українському масмедійному дискурсі: семантико-функційний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика». 2023. Вип. 28. Т. 2. С. 62–72. Режим доступу : http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/28/part_2/11.pdf (дата звернення: 12.10.2025).
30. Ярошенко М., Гудзь Л. Англійські запозичення в українській мові XIX–XX століть. *Українознавчий альманах*. 2012. № 9. С. 207–209.
31. Twitter. Режим доступу : <https://twitter.com/27klark/status/1673019430735863809> (дата доступу: 17.02.2025).

References

1. Azhniuk B. M. Anhlizmy v suchasni ukrainskii, rosiiskii i cheski movakh. *Movoznavstvo*. 2008. № 2–3 (245). S.190–207.
2. Baibakova I. M., Baibakov K. V. Anhlitsyzy v ukrainskykh kompiuternykh prohramakh ta movi profesionaliv. *Visnyk Derzhavnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Problemy linhvistyky naukovy-tekhnichnoho i khudozhnoho tekstu ta pytannia linhvometodyky*. 2000. № 381. S. 61–63.
3. Barannyk D. Kh. Ukrainska mova na mezhi stolit. *Movoznavstvo*. 2001. № 3. S. 40–47.
4. Bytkivska Ya. V. Tendentsii zasvoiennia ta rozvytok semantyky anhlizmiv u suchasni ukrainskii movi : dys. ... kand. filol. nauk. Ternopil : Ternop. nats. ped. un-t im. V. Hnatiuka, 2008. 368 s.
5. Viiskovyi analitik rozpoviv, shcho Rosiia zrobyt z Ukrainoiu u razi peremohy. Rezhym dostupu : <https://tsn.ua/exclusive/viiskoviy-analitik-rozpoviv-scho-rosiya-zrobit-z-ukrayinoyu-u-razi-peremogi-2437747.html> (data dostupu: 12.05.2024).
6. Doloh O. S. Leksychni anhlitsyzy yak osoblyvist suchasnoi movnoi mody. *Zakarpatski filolohichni studii*. 2020. Vyp. 13. T. 1. S. 43–47.

7. Kysliuk L. P. Slovotvirnyi potentsial zapozychen u suchasni ukrainiskii literaturnii movi (na materialii anhliiskyykh ta nimetskykh zapozychen) : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk. K. : NAN Ukrainy, In-t ukrainiskoi movy, 2000. 19 s.

8. Kozub L. Osoblyvosti vykorystannia anhlytsyzmiv u suchasni ukrainiskii movi. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser. : Filolohiia*. 2017. № 26. T. 2. S. 40–42.

9. Korobova I. O. Novitni anhlytsyzmy u sferi vysokyykh tekhnolohii suchasnoi ukrainiskoi movy. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri*. Drohobych : Drohob. derzh. ped. un-t imeni Ivana Franka, 2013. S. 141–148.

10. Kosmeda T. A. Nadmirna anhlyziatsiia yak chervova nebezpeka dlia ukrainiskoi movy. Rets. na kn. Farion I., Pomyliuko-Nedashkivska H., Bordovska A. Anhlyzmy i protyanhlyzmy: 100 istoriisliv u sotsiokonteksti: monohr. (zi slovnykom). Lviv : Vyd-vo «Svichado», 2023. 716 s. *Linhvistychni doslidzhennia* : zb. nauk. pr. Khark. nats. ped. un-tu imeni H. S. Skovorody. Kharkiv, 2024. Vyp. 60 (do 100-richchia vid dnia narodzh. prof. S. I. Doroshenka). S. 435–444. Rezhym dostupu : <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/lingvistics/issue/view/355> (data zvernennia: 25.10.2025).

11. Neimovirno charivna krutezna Aptechka dlia takoi divchyny... Rezhym dostupu : https://www.instagram.com/p/Czx5fuLttYS/?img_index=1 (data dostupu: 13.08.2025).

12. Oleksandr I. Osoblyvosti funktsionuvannia novitnikh anhlyzmiv v elektronnykh tekstakh suchasnoi ukrainiskoi movy. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. 2022. Vyp. 55. T. 2. S. 147–152.

13. Oliinyk A. D. Rol zapozychen-anhlytsyzmiv u rozvytku suchasnoi ukrainiskoi mikroekonomichnoi terminolohii : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk. Kyiv : Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka, 2002.

14. Pavelkiv K. Vplyv anhlytsyzmiv na suchasnu ukrainsku movu: sfery pronyknennia. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. Movoznavstvo. Literaturoznavstvo*. 2023. Vyp. 63. T. 2. S. 125–130.

15. Peresada Ye. I. Formuvannia terminosystemy prykladnoi linhvistyky v ukrainskomu movoznavstvi: abreviaturna latynizatsiia. *Linhvistychni doslidzhennia* : zb. nauk. prats Kharkiv. nats. pedahoh. un-tu im. H. S. Skovorody. Kharkiv, 2022. Vyp. 56. S. 42–54.

16. Ponomarenko D. Vyznachenno naishvydshyi protsesor v sviti – vin obiishov naitopovishyi IntelCore i9. UNIAN. Rezhym dostupu : <https://www.unian.ua/techno/viznachenonayshvidshiy-procesor-v-sviti-vin-obiishov-naytopovishiy-intel-core-i9-12118530.html> (data dostupu: 08.09.2023).

17. Rudakova T. M. Funktsionuvannia sotsialno-ekonomichnoi leksyky anhlo-movnoho pokhodzhennia v ukrainskykh zasobakh masovoi informatsii kintsia XX – pochatku XXI st. : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk. Luhansk : Luhansk. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka, 2009.

18. Savina Yu. O., Laskava Yu. V. Funktsionuvannia anhlytsyzmiv u profesiinomu movlenni. *Zakarpatski filolohichni studii*. Uzhhorod : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2023. № 3. T. 34 (73). S. 60–65.

19. Slovnyk novitnikh anhlyzmiv / uklad. Les Belei, Alina Honcharenko, Maryna Kivu, Iryna Oleksandr. Kyiv : Nauk.-vyrobn. Pidpriemstvo «Vyd-vo “Nauk. dumka NANU”». 2022. 320 s.

20. «Supriaha topovishyi za Kholanda», – Tsytaishvili pro Chempionat ta chempioniv Svitu. 19–27. Rezhym dostupu : https://1927.kiev.ua/news/127735-supraga-topovishiy-za-holanda-citaishvili-pro-chempionat-ta-chempioniv-svitu#google_vignette (data dostupu: 21.06.2025).

21. Taran A. A. Novi anhlyzmy v ukrainskii movi yak vidobrazhennia rozvytku IT-osvity. *Zakarpatski filolohichni studii*. Uzhhorod : Vydavnychiy dim «Helvetyka». 2024. Vyp. 34. T. 2. S. 46–51. Rezhym dostupu : http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/34/part_2/9.pdf (data zvernennia: 20.10.2025).

22. Taranenko O. O. Suchasni tendentsii do perehliadu normatyvnykh zasad ukrainiskoi literaturnoi movy i yavyshech puryzmu (na zahalnoslovianskomu tli). *Movoznavstvo*. 2008. № 2–3. S. 160–162.

23. Tekhniky skladnoho farbuвання: Prosti rekomendatsii ta vycherpnyi opys. Rezhym dostupu : <https://stylistbar.com.ua/ua/tehniki-slozhnogo-okrashivaniya-prostye-rekomendatsii-i-ischerpyvaushchee-opisanie/> (data dostupu: 15.02.2025).

24. Tkachivska M. R. Molodizhnyi slen h i yoho klasyfikatsii. *Odeskyi linhvistychnyi visnyk*. 2015. № 7. T. 2. S. 114–118.
25. Khimichno aktyvnyi metabolit, shcho u desiatky raziv toksychnishyi za etanol. *Vidpovid na testy*. Rezhym dostupu : https://pomahach.com/question/153079-73085/himichno-aktivniy-metabolit-scho-u-desyatki-raziv-toksichnishi-y-z/#google_vignette (data dostupu: 01.03.2025).
26. Farion I., Pomyliuko-Nedashkivska H., Bordovska A. Anhlizmy i protyanhlizmy: 100 istorii sliv u sotsiokonteksti. Lviv : Svichado, 2023. 714 s.
27. Tsisar N. Anhliizmy v movlenni suchasnoi ukrainsoi molodi: vid novotvoru do identychnosti. *Sotsiokulturni ta komunikatyvni aspekty funktsionuvannia movnykh odynyts* : mater. mizhnar. nauk.-prakt. konf. 29–30 lystopada 2018 roku. Kyiv, 2018. S. 229–231.
28. Chernikova L. F., Smilyk T. I. Anhlytysmy v suchasni ukrainiskii movi. *Kultura narodov Prychernomoria*. 2009. № 152. S. 129–133.
29. Shramko R. H., Pryima L. Yu. Anhlyzmy v suchasnomu ukrainkomu masmediinomu dyskursi: semantyko-funktsiinyi aspekt. *Zakarpatski filolohichni studii*. Uzhhorod : Vydavnychiy dim «Helvetyka». 2023. Vyp. 28. T. 2. S. 62–72. Rezhym dostupu : http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/28/part_2/11.pdf (data zvernennia: 12.10.2025).
30. Iaroshenko M., Gudzh L. Anhlyiski zapozychennia v ukrainiskii movi XIX–XX stolit. *Ukrainoznavchyi almanakh*. 2012. № 9. S. 207–209.
31. Twitter. Rezhym dostupu : <https://twitter.com/27klark/status/1673019430735863809> (data dostupu: 17.02.2025).

INTERPRETATION OF THE PHENOMENON OF ANGLICISATION OF THE UKRAINIAN LANGUAGE

Tetyana Kosmeda

*Vasyl' Stus Donetsk National University
Department of Romance Languages and World Literature
600-richchya Street, 21, 21000, Vinnytsia, Ukraine
phone: 043 250 89 48
e-mail: tkosmeda@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8912-2888>*

Oksana Kovtun

*Vasyl Stus Donetsk National University
Department of Theory and Practice of Translation
21 600-richchia St., 21021, Vinnytsia, Ukraine
phone: 043 250 89 48
e-mail: o.kovtun@donnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9139-8987>*

The article addresses the issue of Anglicisation of the Ukrainian language, a process significant both for theoretical Ukrainian linguistics and for its applied aspects, particularly in the field of teaching Ukrainian as a foreign language. Anglicisms enrich the Ukrainian linguistic space in a distinctive way, yet lexicons of Anglicisms do not always respond swiftly to new linguistic phenomena. As a result, dictionary compilers often overlook certain aspects, which manifests in the representation of lexico-semantic variants, the explanation of their adaptation features, and the indication of their semantic extension.

The analysis highlights: (1) the need to unify the terminology used to denote linguistic units borrowed from English linguoculture, recommending the popularisation of the term anglizm (Anglicism); and (2) the interpretation of this process as a moderate phenomenon (moderate Anglicisation).

This process exhibits several features, in particular: (3) Anglicisms generally have two borrowing

forms – the actualisation of Latin script and their simultaneous transformation using Ukrainian orthography. In addition, (4) orthographic variability is observed, motivated by different principles of rendering English sounds with Ukrainian equivalents. (5) Anglicisms demonstrate semantic and word-formation potential, which manifests in the modelling of new derivatives (through the formation of derivational pairs, chains, and nests) and the expansion of semantic structures based on relevant extralinguistic factors. (6) By actualising national distinctiveness, borrowed Anglicisms form diminutives and comparative adjective forms, including those that deviate from existing norms, thereby activating the evaluative potential of borrowed forms.

Moreover, Anglicisms contribute to the refinement of paradigmatic relations by modelling synonymic series and antonymic pairs, although their necessity is not always linguistically motivated. A drawback of Anglicisation is the increase in the number of paronyms. The prospects for further research lie in identifying and characterising pseudo-Anglicisms.

Key words: Anglicisation, borrowed words, dictionary of Anglicisms, adaptation, functional-semantic load, semantic and word-formation potential.

Стаття надійшла до редакції 14.01.2026

доопрацьована 17.01.2026

прийнята до друку 21.01.2026